

Prof. dr Marijana Pajvančić

Pravni fakultet Univerziteta u Novom Sadu

PRAVNA PRIRODA I SADRŽAJ AKTIVNOG BIRAČKOG PRAVA

Predmet razmatranja na koji je usmerena pažnja u ovom radu su pravna priroda i svojstva aktivnog i pasivnog biračkog prava koji bitno opredeljuju svojstva i karakteristike ovih prava. Pitanja na koja se koncentriše razmatranje pravne prirode aktivnog biračkog prava odnose se u prvom redu na različita shvatanja aktivnog biračkog prava. Aktivno biračko pravo u pravnoj teoriji shvatano je različito. Smatrano je jednim od osnovnih subjektivnih individualnih prava u grupi političkih sloboda i prava. Interpretirano je kao javne funkcije odnosno javne službe kroz koju se iskazuje odnos države i pojedinca kao političkog subjekta. Poznata su i nastojanja da se ova različita stanovišta o biračkom pravu povežu, što je rezultiralo jednim kompromisnim stanovištem koje objedinjuje prethodna dva stanovišta i pravnu prirodu aktivnog biračkog prava određuje i kao subjektivno pravo i kao javnu funkciju.

Ova različita stanovišta o pravnoj prirodi biračkog prava nisu relevantna samo sa teorijskog stanovišta, već imaju i najneposrednije praktične konsekvence i reflektuju se i na svojstva biračkog prava i njegovu sadržinu, a posebno na status birača i kvalitet i kapacitete njegove biračke sposobnosti (sloboda izbora, biračko pravo kao dužnost).

Pored predstavljanja različitih stanovišta o prirodi aktivnog biračkog prava, u radu se ukazuje i na neposredne konsekvence ovih teorijskih stanovišta na položaj birača i primere komparativne izborne prakse u kojima se manifestuju u konkretnim prilikama uticaji teorijskih stvaranja aktivnog biračkog prava na položaj birača i kvalitet njihovih prava.

Ključne reči: Izbori; Izorno pravo; Biračko pravo.

1. UVOD

U konstitucionalnoj teoriji, među teoretičarima koji se bave izborima, izbornim pravom i izbornim sistemima, vođena je debata o

pravnoj prirodi aktivnog biračkog prava, koja određuje i osnovna svojstva ovog prava. U središtu ovih razmatranja bilo je pitanje da li je aktivno biračko pravo jedno od prava u grupi osnovnih subjektivnih prava građana ili je, pak, aktivno biračko pravo javna funkcija koju građani obavljaju birajući svoje predstavnike u predstavnička tela. Tokom debate o pravnoj prirodi aktivnog biračkog prava formulisano je stanovište koje je nastojalo da pomiri prethodna dva. Teoretičari koji stoje na tom stanovištu smatraju da je pravna priroda aktivnog biračkog prava složena. Aktivno biračko pravo je, smatraju oni, istovremeno i subjektivno pravo, ali i javna funkcija građana. U ovom kontekstu važno je istaći da su se kroz prizmu shvatanja o pravnoj prirodi aktivnog biračkog prava prelamala i shvatanja o prirodi i suštini reprezentovanja građana kao i predstavništva uopšte.

Diskusija o pravnoj prirodi aktivnog biračkog prava započela je još u vreme francuske revolucije. Ova diskusija i različita mišljenja izneta o pravnoj prirodi aktivnog biračkog prava nisu imala samo načelni karakter i značaj za teoriju izbora, već su imala i sasvim praktičke konsekvence. Teorijska stanovišta o pravnoj prirodi aktivnog biračkog prava neposredno su uticala na izbornu zakonodavstvo i rešenja u izbornim sistemima. Neposredni uticaj različitih stanovišta o pravnoj prirodi aktivnog biračkog prava i danas je prepoznatljiv u komparativnim izbornim sistemima i izbornom zakonodavstvu različitih zemalja.

2. AKTIVNO BIRAČKO PRAVO KAO SUBJEKTIVNO PRAVO

Pristalice stanovišta da je aktivno biračko pravo jedno u grupi osnovnih subjektivnih javnih prava građana, i da to predodređuje pravnu prirodu ovog prava, kao svoje polazište uzimaju načelo narodne suverenosti i teoriju prirodnih prava građana. O tome naš veliki konstitucionalista Slobodan Jovanović piše: „Oni koji su ga shvatali kao lično pravo, stavljali su ga u red prirodnih prava, i dovodili u vezu s narodnom suverenosti. Biračko pravo je prirodno pravo, jer je svakom pojedincu potrebno radi zaštite lične slobode. Bez biračkog prava, pojedinac je rob vlasti, a ne slobodan građanin. Pošto je lična sloboda prirodno pravo, to i biračko pravo, kao jedan od njenih bitnih uslova, mora biti prirodno pravo. S druge strane, ako se primi načelo narodne suverenosti, svaki pojedinac, samim tim što je član suverenog naroda mora imati biračko pravo.”¹

¹ S. Jovanović, *O državi*, Geca Kon, Beograd 1922, 302.

Za teoretičare koji zastupaju ovo stanovište oslonac razmatranja je u prvom redu Rusoovo delo,² na koje se najčešće pozivaju, i njegovo shvatanje prava glasa.³ „Čim jedan narod dâ sebi predstavnike, nije više slobodan” ističe Ruso.⁴ Svoje stanovište o osnovnim svojstvima aktivnog biračkog prava, Ruso će još eksplicitnije formulisati pišući o iskustvima izbora u Engleskoj u kojoj je, kako naglašava ovaj pisac, narod „slobodan samo za vreme izbora članova parlamenta: čim su oni izabrani, on je rob, on nije ništa”.⁵

Svaki pojedinac je nosilac dela suvereniteta, smatraju zastupnici ovog gledišta. „Suverenost je podeljena između pojedinaca, tako da je svaki pojedinac nosilac jednog dela suverenosti koji podrazumeva i pravo glasa.”⁶ „Suština jednakosti”, govorio je Sen Žist, „je u tome da svaki građanin bude jednak deo suverenosti, odnosno celine” (1987/46).

Moglo bi se otuda zaključiti da je aktivno biračko pravo jedno od prirodnih prava građana. Svaki građanin uživa aktivno biračko pravo. To pravo niko mu ne može oduzeti, jer mu ga niko nije ni podario, već ga je građanin stekao rođenjem. Zato, država mora priznati svakom građaninu aktivno biračko pravo (biračku sposobnost kako ističe S. Jovanović), a njegovo sticanje ne može uslovljavati dodatnim uslovima. „Narodna suverenost može se samo na taj način ostvariti, ako se svima članovima naroda, bar posrednim načinom, kroz biračko pravo, dâ mogućnost da učestvuju u vršenju zakonodavne vlasti.”⁷ Suština ovih zalaganja može se razumeti ako se ima u vidu vreme i društveni kontekst u kome su izgrađeni ovi pogledi na aktivno biračko pravo. To je period kada započinje borba za opšte pravo glasa. U tom kontekstu, teorija koja je na aktivno biračko pravo gledala kao na jedno od osnovnih prirodnih prava građana bila je jak argument koji je govorio u prilog opštem pravu glasa. „Doista, ako je pojedinac već kao čovek i

² Vid. Ž. Ž. Ruso, *Društveni ugovor*, poglavlje XV („O poslanicima i predstavnicima”), Beograd 1949.

³ O pogrešnim interpretacijama Rusoovog stanovišta o pravu glasa i razlici koju Ruso pravi između prava glasanja (glasanje o zakonima) i aktivnog biračkog prava (izbori) šire: J. Stefanović, *Ustavno pravo FNR Jugoslavije i komparativno*, Zagreb 1956, 441–441 i Z. Đukić Veljović, *Ogledi o političkom predstavništvu i izborima*, Pravni fakultet, Beograd 1995, 86–88.

⁴ Ž. Ž. Ruso, 75.

⁵ *Ibid.*, 74.

⁶ J. Stefanović, 441.

⁷ S. Jovanović, 302.

kao član naroda imao prava da bude birač, onda se iz biračkog tela nije smeo isključiti ni jedan građanin.⁸

Iako u osnovi polaze od iste početne pozicije, među pristalicama stanovišta prema kome je aktivno biračko pravo jedno od osnovnih subjektivnih prava građana, postoje izvesne razlike u pogledima na aktivno biračko pravo.⁹ Osnovna razlika među njima koncentriše se oko pitanja kojoj grupi subjektivnih prava pripada aktivno biračko pravo, budući da subjektivna prava po svojoj prirodi mogu biti privatna i javna. Pristalice teorije o aktivnom biračkom pravu kao subjektivnom pravu podeljeni su kada bliže određuju kvalitet i svojstva subjektivnih prava koja predodređuju pravnu prirodu biračkog prava. Razlike među njima nastaju s obzirom na to da li aktivno biračko pravo shvataju kao subjektivno privatno ili kao subjektivno javno pravo. Na ove razlike u teorijskom poimanju prirode subjektivnih prava i na to oslonjene pravne prirode aktivnog biračkog prava proističu i sasvim konkretne posledice koje se ogledaju u različitim pravnim rešenjima u izbornom zakonodavstvu i uticaj na konkretne izborne sisteme u različitim zemljama. Uticaj na izbornu zakonodavstvo i izborne sisteme u različitim zemljama posebno se ogleda u odnosu na obaveznost (odnosno fakultativnost) ostvarivanja aktivnog biračkog prava, kao i u odnosu na prirodu, sadržaj i kvalitet odnosa između birača i njihovih izabranih predstavnika (vezani ili slobodni mandat, pravo opoziva i dr.).

Aktivno biračko pravo kao subjektivno privatno pravo podrazumeva, kao svoju logičnu posledicu, fakultativnost vršenja aktivnog biračkog prava, vezani (imperativni mandat) i pravo birača da opozovu izabranog predstavnika. Ako je aktivno biračko pravo jedno od subjektivnih privatnih prava, tada građani slobodno odlučuju da li će koristiti to svoje pravo i sudelovati u izborima i glasanju ili to neće učiniti. To je odluka koju donose svojom slobodnom voljom. Oni nemaju pravnu obavezu da koriste svoje privatno subjektivno pravo, niti bi takva pravna obaveza za birače mogla biti ustanovljena. Birač ostaje u izvornom smislu reči suveren. On svoje prirodno subjektivno pravo biranja zadržava i posle izbora. Izabranom predstavniku birač samo privremeno, u ograničenom veremenskom periodu na koji se bira predstavničko telo (princip periodičnosti izbora), poverava vršenje svojih suverenih prava (teorija mandata¹⁰) svojim neposredno izabranim pred-

⁸ *Ibid.*, 303.

⁹ Šire: D. Prodanović, 22–25.

¹⁰ Šire: S. Jovanović, 302; J. Stefanović, 441–443; Z. Đukić Veljović, 86.

stavnicima. Veza između birača i izabranog predstavnika ne prekida se posle izbora. Ona postoji i u periodu između izbora. Izabrani predstavnik vezan je uputstvima birača. Prilikom odlučivanja on može postupati samo u okvirima ovako uspostavljenog mandata. Poslanik je svojevrstan punomoćnik birača koji su ga izabrali.

Ovako shvaćeno aktivno biračko pravo konstituiše odgovornost prema biračima, na strani izabranih predstavnika. To se ogleda i u činjenici da i samo aktivno biračko pravo kojim raspolažu birači kao svojim subjektivnim privatnim pravom, ujedno uspostavlja kao logičnu konsekvencu i odgovornost izabranih predstavnika prema biračima koji su im poverili mandat (i odgovoran posao upravljanja zajednicom) izborom u predstavničko telo. Pravo opoziva je, u tom kontekstu, samo jedan manifestni oblik u kome se iskazuje i još jednom nalazi svoju potvrdu priroda aktivnog biračkog prava kao subjektivnog privatnog prava. Birač ne gubi biračko pravo posle izbora. Svoje aktivno biračko pravo birač može koristiti u svako doba. Opoziv izabranog predstavnika je samo krajnja konsekvencija i sankcija za predstavnika koji izađe iz okvira koji određuju birači, a koji su postavljeni vezanim mandatom. „Opozivanje poslanika ima cilj da dovede poslanike pod nadzor njihovih birača.“¹¹

Pristalice drugog stanovišta smatraju da je *aktivno biračko pravo subjektivno javno pravo* birača. Iz prirode aktivnog biračkog prava kao subjektivnog javnog prava proističu i određene konsekvence koje neposredno utiču na sadržaj i kvalitet izbornog prava građana, kao i na izborni sistem i izbornu regulativu. Najznačajniji uticaj aktivnog biračkog prava shvaćenog kao subjektivno javno pravo, ogleda se u obavezama birača da koristi svoje aktivno biračko pravo, s jedne strane, i u slobodnom mandatu izabranih predstavnika, s druge strane. Aktivno biračko pravo jeste jedno od subjektivnih prava građana, ali građanin nema punu slobodu pri odlučivanju o tome da li će koristiti ovo pravo ili neće.¹² Granicu njegovoj slobodi postavlja priroda ovog subjektivnog prava. Kao javno subjektivno pravo, vršenje aktivnog biračkog prava ne može se prepustiti slobodnoj volji građana jer je za „pravilno vršenje

¹¹ S. Jovanović, 300.

¹² Ovu koncepciju subjektivnih javnih prava, koja je oslonjena na Hobsovo učenje, V. Henis kritikuje iz jednog posebnog ugla. Ovaj pisac smatra da u okviru koncepcije o prirodnim javnim pravima „ostaje po strani delatan čovek“ koji se kao „građanin smežurava u nosioca ‘subjektivnih javnih prava’ – ma šta sa njima činio“. – V. Heniz, *Politička i praktička filozofija*, Beograd 1983, 53.

ovoga prava zainteresovano celo društvo“.¹³ Zato, vršenje aktivnog biračkog prava „može se učiniti pravno obaveznim“.¹⁴ Otuda sledi, da birač ima obavezu da glasa. Propuštanje birača da ispuni ovu obavezu ima za posledicu određenu sankciju.¹⁵ Sankcije, najčešće su to novčane kazne, za apstinenciju birača propisuje izborno zakonodavstvo (npr. u Italiji, Belgiji, Grčkoj).

3. AKTIVNO BIRAČKO PRAVO KAO JAVNA FUNKCIJA (JAVNA SLUŽBA)

U teoriji izbora, kao i među konstitucionalistima, sreću se i mišljenja¹⁶ prema kojima aktivno biračko pravo nije subjektivno pravo građana, već jedva vrsta javne službe čije je vršenje povereno građanima – biračima.

Teoretičari koji stoje na ovom stanovištu polaze, takode, od principa narodnog suvereniteta. Za pristalice ovog pogleda na prirodu aktivnog biračkog prava pojam i suverenost se razumeva na drugi način. Oni smatraju da suverenost pripada samo naciji, ali ne i pojedincu – građaninu, dok je „pravo parlamenta samo povereno, preneseno pravo i to od strane nacije“.¹⁷ Razumevanje principa narodnog suvereniteta možda najjezgrovitije ilustruje zapažanje Eriha Vajla da „nijedan parlament (...) ne predstavlja birače kao takve; on predstavlja njihove grupacije i predstavlja njihove sukobe i suprotstavljanja... Ono što je predstavljeno u parlamentu to je nacija“.¹⁸

Iz ovako shvaćenog narodnog suvereniteta sledi nekoliko opštih zaključaka relevantnih za razumevanje aktivnog biračkog prava: prvo, da je „pravo nacije izvorno“;¹⁹ drugo, da je „narod građana suveren samo u izražavanju volje građana“;²⁰ treće, da je biračko pravo samo izraz „izvornog prava na sudelovanje zajednice u upravljanju javnim poslovima“²¹ i četvrto, da „ne postoji čist birač... Birač je određena in-

¹³ D. Prodanović, *Izbori za centralna predstavnička tela*, Beograd 1968, 23.

¹⁴ J. Stefanović, 442.

¹⁵ Šire: H. Čemerlić, „Obavezno glasanje“, *Pravna misao* 3-4/1937, 162–165.

¹⁶ Šire: Dž. S. Mil, Glava III; G. Jelinek, *Allgemeine Staatslehre*, Glava XVIII; S. Jovanović S, 298–301; J. Stefanović, 440–448; Z. Đukić Veljović, 88–90.

¹⁷ T. Pejn, 176.

¹⁸ E. Vajl, *Politička filozofija*, Beograd 1982, 227–228.

¹⁹ T. Pejn, 152.

²⁰ Ž. Birdo, 142.

²¹ *Ibid.*, 141.

dividua, on nije čist birač, a kad bi to bio, što je neverovatno, on ne bi imao nikakvog motiva da vrši svoje pravo.²²

U prilog shvatanju aktivnog biračkog prava kao svojevrsne javne službe iznosi se više argumenata. Birajući svoje predstavnike u predstavničko telo koje reprezentuje građane, birači konstituišu zakonodavni organ kao nosioca zakonodavne vlasti i najznačajniji među organima vlasti upravo zbog činjenice da je neposredni reprezentant građana. Iako biraju zakonodavnu vlast, oblikuju personalni i politički sastav zakonodavnog tela, „birači ne vrše ni jednu funkciju državne vlasti“, jer „zakonodavna vlast ne pripada njima“.²³ Uprkos tome, u momentu dok biraju svoje predstavnike u zakonodavno telo, dakle, kada efektivno koriste svoje aktivno biračko pravo, „birače treba smatrati kao državne organe“,²⁴ zato jer pravo biranja „služi jednoj državnoj potrebi“.²⁵ Država ima potrebu da uredi odnose u zajednici. Ona to čini donošenjem zakona i s tim ciljem formira organe kojima poverava pravo da regulišu odnose u političkoj zajednici donošenjem zakona kao opštih pravnih propisa kojima se regulišu odnosi u zajednici. Birači sami nemaju pravo da donose zakone, ali oni imaju pravo da „stvaraju državne organe koji su potrebni za vršenje jedne državne funkcije“.²⁶ Iz aktivnog biračkog prava shvaćenog kao svojevrsna državna služba, slede takođe i određene konsekvence koje se odnose posebno na subjekte aktivnog biračkog prava, obaveznost (fakultativnost) glasanja i prirodu poslaničkog mandata (slobodni ili imperativni mandat).

Aktivno biračko pravo nije prirodno pravo građana. To je zakonsko pravo. Ono ne pripada građanima po sebi, već zakonodavac određuje koja lica izborom predstavnika u predstavničko telo izražavaju opštu volju naroda. Zakon, dakle, reguliše ko su subjekti kojima država priznaje ovo pravo svojim pozitivnim propisima. „Biračko pravo je funkcija uspostavljena ustavom s ciljem izražavanja nacionalne volje.“²⁷ To je „subjektivno pravo na vršenje biračke službe“, ali „sama

²² „Može se zamisliti da svi stanovnici jedne teritorije imaju pravo glasa; kad bi svi bili predstavljeni sa podjednakom važnošću, njihovo predstavništvo postalo bi isto tako prazno i nemoćno kao i ta apstrancija građanina.“ – E. Vajl, 234.

²³ S. Jovanović, 301.

²⁴ *Ibid.*

²⁵ *Ibid.*

²⁶ *Ibid.*

²⁷ *Ibid.*, 302.

biračka služba nije njihovo subjektivno pravo²⁸, jer im nije „data u njihovom privatnom nego u državnom interesu“.²⁹ Zbog svega toga, upravo je zakonodavac (zakonodavno telo) ovlašćen da propiše ko su subjekti kojima pripada subjektivno pravo na vršenje biračke službe, kao i da propiše pod kojim uslovima se građaninu priznaje svojstvo birača, dakle koji uslovi moraju biti ispunjeni kako bi građanin stekao aktivno biračko pravo. Empirijsku potvrdu ovog stava pruža celokupna istorija borbe za osvajanje opšteg prava glasa i proširivanje broja građana kojima pozitivni propisi država garantuju aktivno biračko pravo. Budući da je sadržina aktivnog biračkog prava stvar zakona, zakonodavac ima pravo da odredi i oblik u kome se ovo pravo ostvaruje (da li se ostvaruje posredno ili neposredno), kao i način njegovog vršenja (da li je glasanje obavezno ili fakultativno).

Ako se aktivno biračko pravo smatra svojevrsnom državnom funkcijom, tada ovo pravo mogu imati samo državljani, ne i svi građani, jer samo državljani imaju određenu pravnu vezu sa državom čiji su državljani koja legitimira priznavanje i garantovanje aktivnog biračkog prava samo državljanima. Zanimljiv primer ističe Monteskije. Pišući o atinskoj državi, on skreće pažnju na pravilo prema kome je „stranac koji bi se uplitao u rad narodne skupštine bivao kažnjen smrću“.³⁰ Monteskije smatra ovo pravilo ispravnim, jer je „takav čovek uzurpirao pravo suvereniteta“.³¹

4. AKTIVNO BIRAČKO PRAVO KAO SUBJEKTIVNO PRAVO I KAO JAVNA FUNKCIJA

Prethodno izneta dva osnovna teorijska stanovišta o pravnoj prirodi aktivnog biračkog prava povezuje i objedinjuje stanovište prema kome je aktivno biračko pravo istovremeno i subjektivno pravo građana, ali i određena javna funkcija.³² Činjenica da su subjektivna prava bipolarna i da se manifestuju kako u javnoj sferi tako i u sferi privatnog odražava se i na pravnu prirodu aktivnog biračkog prava kao subjektivnog prava. Aktivno biračko pravo je jedno od subjektivnih prava birača. Učestvujući u izborima i koristeći pravo glasa, birač učestvuje u

²⁸ *Ibid.*, 301.

²⁹ *Ibid.*, 302.

³⁰ Š. Monteskije, 19.

³¹ *Ibid.*

³² Ovo stanovište u našoj konstitucionalnoj teoriji zastupali su S. Jovanović, 299 i dalje; J. Stefanović, 443 i dalje; i dr.

„skupnoj radnji biranja“,³³ ostvarujući tako određenu javnu, društvenu funkciju. Pozivajući se na Orjuovo stanovište, D. Prodanović zaključuje da je aktivno biračko pravo „individualno pravo birača da učestvuje u radnji biranja, no samim učešćem u ovoj radnji on postaje funkcioner“.³⁴

Aktivno biračko pravo nesumnjivo je jedno subjektivno pravo birača. Ono spada u red osnovnih subjektivnih prava. U najvećem broju savremenih ustavnih sistema, ustavima je zajemčeno aktivno biračko pravo kao jedno od najvažnijih prava građana u grupi osnovnih političkih prava građana.

U prilog tome da je aktivno biračko pravo jedno od osnovnih subjektivnih političkih prava građana, S. Jovanović ističe posebno dva argumenta. Prvi se odnosi na neposredni interes birača da učestvuju u izborima i tako obavljaju jedan važan javni posao, a drugi se odnosi na njihovo subjektivno pravo da im bude priznat i poznat njihov položaj kao državnih službenika.

Ovaj pisac smatra da „birači nalaze svoga vlastitog interesa u službi koju vrše“.³⁵ U prilog ovakvom zaključku govori razvoj izbornog prava koji pokazuje nedvosmisleno da su „podanici sami tražili da im se poveri biračka služba; oni su se za nju borili kao da je ona jedno njihovo pravo, i tako se odomaćio izraz „biračko pravo“.³⁶ U tom smislu, „biračko pravo, ukoliko izražava politički interes građana da budu načinjeni biračima, više je politički izraz nego pravni“.³⁷ Kao državni službenici „birači kao i ostali državni organi, imaju subjektivno pravo da njihov organski položaj bude priznat. To subjektivno pravo zaštićeno je naročitim pravnim jemstvima.“³⁸ Biračko pravo nije subjektivno privatno pravo građana. Aktivno biračko pravo zagarantovano je (ustavom i zakonom) biraču u državnom, a ne u njegovom privatnom interesu. „Svaki pokušaj birača da iz biračke službe izvuče ličnu korist, kažnjava se kao biračka korupcija“.³⁹

³³ D. Prodanović, 24.

³⁴ *Ibid.*

³⁵ S. Jovanović, 302.

³⁶ *Ibid.*

³⁷ *Ibid.*

³⁸ *Ibid.*

³⁹ *Ibid.*

Uticaj ovako shvaćenog aktivnog biračkog prava (birači imaju „subjektivno pravo na vršenje biračke službe“, ⁴⁰ a izabrani predstavnici su nezavisni, jer „ne predstavljaju jednu klasu ili posebnu društvenu struju, već nacionalnu grupu u njenoj nedjeljivoj potpunosti“⁴¹) na izbornu pravo i izborni sistem ogledaju se u:

1. Ustavnom garantovanju i zaštiti aktivnog biračkog prava kao subjektivnog i osnovnog političkog prava građana;
2. Fakultativnosti glasanja i slobodnom mandatu izabranih predstavnika.

Oba ova svojstva aktivnog biračkog prava danas su zagarantovana ne samo aktima unutrašnjeg, već i aktima međunarodnog prava i predstavljaju opšteprihvaćene standarde koji odlikuju aktivno biračko pravo.

⁴⁰ *Ibi.*

⁴¹ V. Mratović, *Hrestomatija političke znanosti*, Zagreb 1971, 144.

Professor Dr. Marijana Pajvančić

Faculty of Law University of Novi Sad

LEGAL NATURE AND CONTENT OF ACTIVE VOTING RIGHT

Summary

The subjects of analysis in this piece are legal nature and attributes of active and passive voting right which significantly destine their characteristics. Matters of concern are different views of active voting right. There are different opinions about active voting right in theory of law. It has been considered as one of basic subjective individual rights in the group of political rights. It has been interpreted as public functions or public services through which relationship between state and individual as a political subject has been reflected. Endeavours have been done in order to connect these different approaches to voting right, which has resulted in a compromise opinion between two basic opinions which defined legal nature of active voting right both as a subjective right and a public function.

Two different approaches to legal nature of voting right have theoretical as well as the most direct practical value, reflecting both on characteristics and content of voting right, especially on voter's status and qualities and capacity of his voting right (freedom of choice, voting right as a duty).

Beside presentation of different views on voting right, the author signifies direct consequences of these theoretical approaches on voters' position and comparative electoral practice in which these theoretical views influence voters' position and quality of their rights.

Key words: *Elections; Electoral right; Voting right.*